

Parlamento Hukuku Açısından Başkanlık Divanı'nın Konumu, Görevleri ve Yetkileri

Hamit Eşen*

1. Giriş

Demokratik temsil esasına dayanan yönetim biçimlerinin ilk akla getirdiği kurum, özgür ve adil seçimlerle oluşturulmuş, çoğulculuk ilkesine dayanan parlamentolardır. Devletin yürütme ve yargıyla birlikte üç temel fonksiyonundan birisi olan yasama fonksiyonu, parlamentolar tarafından yerine getirilmektedir. Bu yönüyle parlamento, siyasal yaşamın vazgeçilmez kurumlarının en başında yer almaktadır.¹

Türkiye'de Parlamento, Osmanlı'dan günümüze kadar siyasal yaşamda çok önemli görevler üstlenmiştir. Bu görevler, değişen koşullara bağlı olarak sınırlı bir etki gücüne sahip olmaktan, yasama ve yürütme güçlerini elinde toplamaya ve bugünkü duruma kadar uzanan bir değişim göstermiştir. Türkiye'de bugünkü parlamenter rejim içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Milleti adına yasama yetkisini kullanmakla görevli ve yetkili anayasal bir organ durumundadır. Anayasa, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Cumhuriyetin temel organlarından birisi olarak tanımlarken, yasama yetkisinin de devredilemez bir yetki olduğunu belirtmektedir. Parlamenter rejim ise Anayasa'nın 8. maddesinin gerekçesinde²;

* TBMM Genel Sekreterlik İdari Şube Müdürü
E-posta: h.esen@tbmm.gov.tr

¹ Parlamento sözcüğünün kaynağı Fransızca'daki "parler" yani konuşmak fiili olup, sözcüğün Türkçe'ye İtalyanca'sından geçtiği belirtilmektedir. Kurum olarak tarihçesi Ortaçağa kadar götürülen parlamentonun ortaya çıkışı ve gelişmesi de ülkelere göre değişiklik göstermiştir. Bkz. Erdal Onar, "Dünyada parlamento kavramının doğuşu ve gelişimi ve bugünkü görünümü", Millî Egemenlik ve Demokrasi Kurultayı, TBMMKSYK Yayını, No. 77, 1995, s. 43-56.

² Attila Özer, Gerekçeli ve 1961 Anayasası ile Mukayeseli 1982 Anayasası, Kamu-İş Yayını, Ankara, 1996, s. 55-56.

yasama ve yürütme kuvvetlerinin devlet faaliyetlerinde eşitlik ve denklik içinde işbirliğinin öngörüldüğü bir sistem olarak nitelenmektedir.³

Bu sistemin işleyişi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin siyasal kurumları ile doğrudan ilgili bulunmaktadır.⁴ Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin siyasal kurumlarının en başında da Başkanlık Divanı gelmektedir. Anayasa, bu açıdan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı'nı, anayasal bir düzenleme alanı olarak kabul etmiş ve ayrıntılı biçimde düzenlemiştir. Başkanlık Divanı'nın kuruluşu, tarafsızlığı, görevleri ve yetkileri, başta Anayasa olmak üzere Parlamento Hukukunun kaynakları içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

2. Başkanlık Divanı'nın Kuruluşu

Başkanlık Divanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil edilen siyasi parti gruplarının güçleri oranında temsil edildiği yönetsel bir organ durumundadır. Cumhuriyet döneminde ilk kez 1924 Anayasası, 24. maddesinde,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi her Teşrinisani iptidasında bir sene için kendisine bir Reis ve üç Reisvekili intihap eder

şeklinde Başkanlık Divanı'nın kuruluşunu düzenlemiştir.⁵ 1961 Anayasası döneminde ise her iki Meclis için ortak hükümlerden birisi olarak Anayasa'da,

Meclislerin Başkanlık Divanları o Meclisteki siyasî parti gruplarının kuvvetleri ölçüsünde Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur

hükmüne yer verilmiştir.

1982 Anayasası Başkanlık Divanı'nı, tek meclis sistemi içerisinde Meclis Başkanlığı ile ilgili düzenlemeleri de kapsar bir biçimde oldukça ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu düzenlemelere göre Başkanlık Divanı, milletvekilleri arasından seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ile başkanvekilleri, katip üyeler

³ Mustafa Erdoğan, L. Epstein'a atfen parlamenter rejimin tanımını şöyle yapmaktadır. "Parlamenter hükümet veya kabine hükümeti, yürütmenin yasamadan çıktığı ve ona karşı sorumlu olduğu anayasal demokrasi biçimidir." Bkz. Mustafa Erdoğan, Anayasacılık, Parlamentarizm, Silahlı Kuvvetler, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993, s. 29.

⁴ Parlamentolar örgütlenme açısından iki yönlü bir yapı göstermektedir. Birincisi siyasal partilerle milletvekillerinin katılımı ile oluşan, siyasal karar alma işlevini yerine getiren siyasal örgüttür. Bu örgütün hukuksal kaynağını genel olarak anayasa, içtüzük, kanunlar ve parlamento kararları oluşturmaktadır. Diğer ise yönetsel örgüt olup, siyasal karar alma işlevini yerine getiren örgüte karar alma sürecinde yardımcı olma amacını taşımaktadır. Yönetmelik örgüt, daha çok kanunla ve yönetsel kararlarla oluşturulmaktadır. Bkz. Muhammet Boz, Yasama Sürecinde Verimlilik: Türkiye Büyük Millet Meclisi Örneği, HÜSBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996, s. 3.; Başka ülkelerdeki parlamento yapıları hakkında bkz. Kazım Öztürk, Batı Ülkeleri Parlamentoları Kuruluş ve Çalışmaları, TPB Yayını, 2000; Meclislerin yönetsel yapısı, 1876-1919 ile 1920-1932 arasında İchtüzüklerde düzenlenmiş bundan sonra ise Kanunla düzenlenmiştir.

⁵ 1924 Anayasası'nın hükmü için bkz. Emine Aydoğdu, Teşkilatı Esasiye'den Günümüze Anayasalar, Palme Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 8.

ve idare amirlerinden oluşan bir Kurul şeklindedir. Yasama kuvvetinin temsil ve yönetim organı olan Başkanlık Divanı'nın oluşturulması, Meclisin yasama faaliyetlerinin en başında gelmektedir.⁶ Anayasa da, Başkanlık Divanı'nı 94 üncü maddesinde özel olarak düzenlemek suretiyle, O'na hem Anayasal bir statü kazandırmış hem de önemli görevler yüklemiştir.

Anayasa ayrıca, Başkanlık Divanı'nın Başkan dışındaki üyelerinin sayısı ile seçimi, oylama sayısı ve usullerinin İktüzük'te belirleneceğini hüküm altına almıştır. İktüzük, Anayasa'dan aldığı bu yetkiye dayanarak Başkanlık Divanı'nın kuruluşunu; bir başkan, dört başkanvekili, yedi katip üye ve üç idare amirinden oluşacak bir şekilde tespit etmiş, gerektiğinde Danışma Kurulu önerisi üzerine katip üyelerin ve idare amirlerinin sayısının Genel kurul tarafından artırılabilceğini kabul etmiştir.

Anayasa ve İktüzük'te, sürekli bir Kurul olarak oluşturulan Meclis Başkanlık Divanı dışında iki ayrı tanımlamayla daha karşılaşılmaktadır. Bunlardan birincisi "oturum başkanlık divanı" diğeri ise "geçici başkanlık divanı"dır. Oturum başkanlık divanı, Anayasa'nın 83. maddesinde geçen bir kavramdır ve uygulamaya dayanmaktadır.⁷ Yasama ve denetim çalışmalarını heyet olarak sürdüren Genel Kurul, çalışmalarını o oturumdaki Başkanlık Divanı'nın yönetiminde sürdürmektedir. Bu anlamda sürekli bir Kurul olan Meclis Başkanlık Divanı ile birleşimi yönetmekle görevli Divan, birbirinden farklı iki siyasi yapı olarak ortaya çıkmaktadır. Toplantı halindeki Genel Kurul'da, Meclis Başkanı veya başkanvekilllerinden birisi ile iki katip üye ve iki de idare amiri, Meclis Başkanı tarafından önceden belirlenen sıraya göre görev yapmaktadırlar.

Başkanlık Divanı ile ilgili diğeri bir konu olan geçici başkanlık divanı ise Anayasa'da yer almayıp, yalnızca İktüzüğün Başkanlık Divanı'nın kuruluşunu düzenleyen 8. ve 12. maddelerinde geçmektedir. Buna göre, yeni yasama döneminin ilk oturumundan başlayarak Başkanın seçilmesine kadar en yaşlı milletvekilinin geçici başkanlık, ikinci en yaşlı üyenin ise başkanvekilliği görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir. En genç altı milletvekili ise geçici katip üyelik görevlerini yapmaktadır. Geçici başkanlık divanında idare amirlerine yer verilmemiştir. Şeref İba'ya göre bunun nedeni, İktüzüğün öncelikli amacının geçici olarak Genel Kurulun yönetimini gerçekleştirecek bir Başkanlık Divanı'nın bir an önce oluşturulmasıdır.⁸

⁶ Hacı Ali Özhan, "TBMM Başkanı Seçimi Üzerine Bir İnceleme", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 3, Ankara, 1999. s. 797.

⁷ Şeref İba, Türkiye'de Meclis Başkanlığı ve Başkanlık Divanı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2001, s. 146. (2001).

⁸ Şeref İba, (2001), s. 149.

2.1. Başkanlık Divanı'nın Kuruluşundaki Anayasal İlkeler

Başkanlık Divanı'nın oluşumunda geçerli olan anayasal ilke, siyasi parti gruplarının Meclis'teki güçleri oranında temsilidir. Anayasa bu ilkeyi koymakla öncelikle Divanın tarafsızlığını sağlamayı amaçlamış, Divanın Mecliste çoğunluğa sahip bir partiye veya partilere mensup milletvekillerinden oluşmasını engellemek istemiştir.⁹ Başkanlık Divanı üyeliklerinde zaman zaman yapılan artışların sebebi de esas olarak, siyasi parti gruplarının Divanda gereği gibi temsilini sağlayabilmektir.¹⁰ İktüzük, Anayasa'da belirlenen bu esaslara uygun olarak, siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında Divana katılmalarını sağlama görevini Meclis Başkanı'na vermiştir.

Her siyasi parti grubunun az veya çok Divanda temsil edilmesi gerekmektedir. Anayasa'nın Divan üyelerinin unvanlarını saymakla birlikte sayılarını belirlememesinin amacı da, her durumda bütün siyasi parti gruplarının Divanın oluşumuna üye sayıları oranında katılmalarına imkan verecek bir esnekliği sağlamak olarak değerlendirilmektedir.¹¹ Anayasa Mahkemesi, eski Dahili Nizamname'ye göre, Divan üye sayısının onüç olduğu ve bütün parti gruplarının temsiline izin vermediği bir durumda vermiş olduğu bir kararında bu konuya değinmiştir.¹² Anayasa Mahkemesi, Divanın kuruluşundaki hukuksal eksiklikler konusunda zaman zaman içtihat değişikliğine de gitmiştir. Bazı kararlarında Divanın yukarıda belirtilen anayasal ilkeye aykırı biçimde oluşmasını Anayasa'ya aykırı görmüş, bazı durumlarda da Divanın oluşumundaki eksikliğin daha önce çıkarılan yasaların iptalini gerektirmediği sonucuna varmıştır.¹³ Anayasa ve İktüzük'te, Mecliste grubu olmayan milletvekillerinin Başkanlık Divanı'nda temsil edilmeleri konusunda bir düzenleme yer almamaktadır. Bu durum ise Mecliste grubu bulunmayan milletvekillerinin Divan'da temsil edilememesine neden olduğundan, eşitsizliğe sebep olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir.¹⁴

Anayasa'da Başkanlık Divanı üyelikleri için bir yasama döneminde iki kez seçim yapılması öngörülmüştür. Divan üyeliklerine ilk seçilenlerin görev süresi iki yıl, ikinci dönem seçilenler için ise üç yıldır. Bu açıdan Divana ilk dönem

⁹ Ömer İzgi, Zafer Gören, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Yorumu, TBMM Basımevi, Ankara, 2002, s. 915.

¹⁰ Başkanlık Divanı'nın üye sayısı artırılarak 20. Dönemde önce onsekize, daha sonra 21. Dönemde yirmiyeye çıkarılmıştır, 22. Dönemde ise yeniden onbeş üye olarak belirlenmiştir. 22. Dönemde Anavatan Partisi Grubunun kurulmasıyla bir idare amirliği ilave edilerek üye sayısı onaltıya çıkarılmıştır. Bkz. TBMMTD, 30.1.1996, 19.10.2000, 23.11.2002 ve 19.10.2005 tarihli birleşim tutanakları.

¹¹ Yavuz Sabuncu, Anayasaya Giriş, 8. Bası, Ankara, 2002, s. 176.

¹² Erdoğan Teziç, Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları, İstanbul, 1980, s. 89-90. (Anayasa Mahkemesinin 27.2.1968 tarih ve E.1967/6, K.1968/9 sayılı Kararı).

¹³ Şeref İba, 100 Soruda: Anayasa ve Siyasal Kurumlar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 156,157. (2006).

¹⁴ Şeref İba, (2001), s. 160.

seçilenlerle sonradan seçilenler arasında görev süresi bakımından bir eşitsizlik söz konusu olmaktadır. Bunun nedeni ise 1961 Anayasası döneminde dört yıl olan Meclisin görev süresinin sonradan 1982 Anayasası ile beş yıla çıkarılmasıdır.

1961 Anayasası Meclisin görev süresini dört yıl olarak belirlemişken, Divan üyelerinin görev süresi de İttüyük'te iki dönem halinde ikişer yıl olarak belirlenmiştir. 1982 Anayasası ile sonradan Meclisin görev süresi beş yıla çıkarılınca, Anayasa ile İttüyük arasında bir uyumsuzluk oluşmuş, bu uyumsuzluk 1996 yılında kabul edilen 424 numaralı Kararla İttüyük değiştirilerek giderilmiştir.¹⁵ Ancak, birinci ve ikinci dönem için seçilen Divan üyeleri arasında görev süresi bakımından ortaya çıkan iki ve üç yıl şeklindeki bu eşitsizlik konusunda bir değişiklik öngörülmemiştir.

Başkanlık Divanı üyelerinden Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın nasıl seçileceği Anayasa'da düzenlenmiştir. Başkanlık Divanı'nın diğer üyeliklerine seçimin nasıl yapılacağı konusu ise İttüyük bırakılmıştır. Buna göre Divanın Başkan dışındaki üyelikleri için, İttüyük gereği öncelikle Başkan tarafından siyasi parti gruplarının toplam milletvekili sayısı içindeki oranlarına göre Divan'da siyasi parti gruplarına düşecek görev yerleri tespit edilmekte ve Danışma Kuruluna bildirilmektedir. Danışma Kurulu'nun bu konudaki görüşü alındıktan sonra öneri Genel Kurula sunulmaktadır. Genel kurul tarafından kararlaştırılan dağılıma göre de siyasi parti grupları, kendi adaylarını tespit etmekte ve Başkanlığa bildirmektedirler. Bildirilen bu listeler, ad okunmak suretiyle Genel Kurula sunulmakta ve milletvekilleri tarafından işaretle oylaması yapılarak kabul veya reddedilmektedir.

İttüyük, Başkanlık Divanı'nın oluşumunda olduğu gibi Divan'daki görevin sona ermesini de parti grubu üyeliği ile bağlantılı saymaktadır. Bu nedenle, Başkanlık Divanı'nın bir üyesinin partisi ile üyelik bağının sona ermesi veya partinin grup kurma hakkının kaybedilmesi durumunda, ilgili milletvekilinin Divan'daki üyeliği de kendiliğinden sona ermektedir. Başkanın partisi ile üyelik bağının sona ermesi durumunda ne olacağı ise açıklığa kavuşturulmamıştır.

3. Başkanlık Divanı üyesi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Başkanlık Divanı içerisinde görev ve yetkileri bakımından en önemli kurum Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'dır.¹⁶ Meclis Başkanlığı, Başkanlık

¹⁵ Fahri Bakırcı, TBMM'nin Çalışma Yöntemi, İmge Kitabevi, Ankara, 2000, s. 261.

¹⁶ Cem Eroğul, Anatüzeze Giriş, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 40.

Divanı'na ilk kez yer veren 1924 Anayasası'ndan daha önce Anayasalarda düzenlenmeye başlamıştır. İlk Anayasamız olan 1876 Kanun-u Esasisi, mebuslar tarafından gösterilecek üç aday içerisinde Meclis Başkanı'nın Padişah tarafından seçileceğini düzenlemiştir.¹⁷ 1921 Anayasası ise 9. maddesinde, Meclis Başkanlığına yer vermiştir.¹⁸

1961 Anayasası döneminde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ayrı bir makam olarak düzenlenmemiş, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak birlikte yaptığı toplantılarda Başkanlık görevinin yerine getirilmesi Millet Meclisi Başkanına verilmiştir. Her iki Meclisin birlikte yaptığı Birleşik toplantılarda Divan görevini de Millet Meclisi Başkanlık Divanı yerine getirmiştir.¹⁹

Bu durum, iki Meclisin Başkanı ve Başkanlık Divanı dışında üçüncü bir Başkanlık Divanı ve Başkanın bulunup bulunmadığı konusunda tereddütlere neden olmuştur. Anayasa Mahkemesi de konuyla ilgili olarak verdiği bir Kararında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı diye bir makamın Anayasa'da öngörülmediği ve sonradan kanunla da ihdas edilemeyeceği şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.²⁰

Yukarıda belirtilen bu durum, tamamen 1961 Anayasası dönemine özgüdür. Bugün için böyle bir durum söz konusu değildir. Çünkü 1982 Anayasası, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni tek bir yasama organı olarak düzenlemiş, Başkanlık Divanını ve Başkanlık Kurumunu da ona göre oluşturmuştur. Dolayısıyla 1961 Anayasası dönemindeki gibi bir durum bugün söz konusu bulunmamaktadır. 1982 Anayasası, Başkanlık Divanı içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na ayrı bir görev olarak yer vermiş, seçimini de ayrıntılı biçimde düzenlemiştir.

3.1. Seçimi

Anayasa, Meclisi temsil eden Meclis Başkanı'nı kendi üyeleri arasından yine kendisinin seçmesini öngörmüştür. Anayasa'da bunun öngörülmesi, Meclisin

¹⁷ Fatma Ürekli, "Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan Sonra Parlamento Denemeleri", Sosyal Bilimler Dergisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayını, S. 2, s. 346, <http://www.manas.kg/pdf/sbd-2-25.pdf>, Erişim Tarihi: 20.3.2006.

¹⁸ 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun ilgili maddesi için bkz. Emine Aydoğdu, a.g.e., s. 2.

¹⁹ Cem Eroğul, Türk Anayasa Düzeninde Cumhuriyet Senatosu'nun Yeri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1977, s. 32.

²⁰ Fahri Bakırcı, a.g.e., s. 280.

kendi çalışma usul ve esaslarını belirleyebilmesi anlamına gelen “yöntemsel bağımsızlığı”nın da doğal bir sonucudur.²¹ Meclis Başkanlığı için diğer Divan üyeliklerinde olduğu gibi bir yasama dönemi içerisinde iki kez seçim yapılmaktadır. İlk seçilen Başkan iki yasama yılı, ikinci seçilen ise üç yasama yılı görev yapmaktadır. Başkanlık için bir yasama döneminde iki kez seçim yapılması, istikrarı olumsuz etkilediği gerekçesiyle eleştirilebilmektedir.²² Ancak, Anayasa tasarisının ilk haline göre bugünkü durum daha kabul edilebilirdir. Çünkü, Anayasa'nın ilk halinde, bir yasama döneminde Başkanlık için belli aralıklarla üç kez seçim yapılması öngörülmüştür.²³

Meclisin çalışmalarına en kısa sürede başlayabilmesi açısından, Başkanın seçimi önceliklidir. Bu nedenle, Başkanlık için adayların bildirilmesi ve seçimin yapılması Anayasa'da bir süreye bağlanmıştır. Anayasa'nın ilk halinde, Başkanlık için adayların, Meclisin toplandığı günden itibaren on gün içerisinde Başkanlık Divanına bildirilmesi, izleyen on gün içerisinde de seçimin tamamlanması öngörülmüştür. Anayasa'da 2001 yılında 4709 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle bu süreler beşer güne indirilmiştir. Böylece, Divanın kuruluşunun hızlandırılması ve Meclisin en kısa sürede çalışmalarına başlaması amaçlanmıştır.

Anayasa ve İçtüzüğün Meclis Başkanı'na verdiği görev ve yetkilerin önemi, Başkanın seçimi konusunda, O'nun tarafsızlığını öne çıkaracak bir yöntemin seçilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle Başkanın seçimi konusu esas olarak Anayasa'da uzlaşmacı bir yönetime dayandırılmıştır.²⁴ Anayasa siyasi parti gruplarının, Meclis Başkanlığı konusunda aday bildirmelerini yasaklamış, seçimler sırasında oyların kullanılmasında da gizlilik esasını öngörmüştür. Bununla, Başkanın tarafsızlığın sağlanması ve belli bir aday üzerinde parti grupları arasında bir uzlaşmanın sağlanması amaçlanmıştır.

Başkan seçilebilmek için, yapılacak ilk iki oylamada Meclisin üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu gerekmektedir. İlk iki oylamada bu çoğunluğun sağlanamaması durumunda ise üçüncü oylamada salt çoğunluk aranmaktadır. Bu oylamalardan

²¹ Yasama organının yöntemsel bağımsızlığı, onun diğer devlet organları, özellikle de yürütme organı karşısındaki bağımsızlığının bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Meclislerin kendi başkanlarını seçmesi ve kendi çalışma usul ve esaslarını belirlemesi yöntemsel bağımsızlığının bir sonucudur. Bkz. Kemal Gözler, <http://www.anayasa.gen.tr/ictuzuk-bilgi.htm>, Erişim Tarihi: 20.3. 2006.

²² Ömer İzgi, Zafer Gören, 2002, s. 917.

²³ Anayasa tasarisının Danışma Meclisince kabul edilen ilk halinde yasama dönemi bir, iki ve iki olmak üzere üç döneme ayrılmış her dönemde Başkanlık için ayrı ayrı seçim yapılması önerilmiş, ancak MGK Anayasa Komisyonu tarafından bu öneri benimsenmemiş ve bir yasama döneminde iki kez seçim yapılması esası kabul edilmiştir bkz. Emine Aydoğdu, a.g.e., s. 423.

²⁴ Ömer İzgi, Zafer Gören, 2002, s. 915.

sonuç alınamaması durumunda dördüncü tura, son turda en çok oyu alan iki aday katılmakta, bu turda en fazla oyu alan aday Başkan seçilmiş olmaktadır. (Bkz. EK 1)

Başkanın seçimi ve görev süresi, Meclis içinde zaman zaman tartışmalara neden olabilmektedir.²⁵ Başkanın ilk kez seçiminde, seçimler tamamlanıncaya kadar Meclisteki en yaşlı üye geçici başkan olarak bu görevi yerine getirmekte ve burada bir sorun yaşanmamaktadır. İlk seçilen başkanın görev süresinin dolmasından sonra ise yeni başkan seçilinceye kadar, bu görevi kimin yerine getireceği konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Anayasa ve İçtüzüğü'nün bu konuda özel bir düzenleme öngörmemiş olması buna neden olmakta ve uygulamada en yaşlı başkanvekili, başkanlıkta boşalma olmuş gibi yeni başkan seçilinceye kadar geçici başkanlık görevini yerine getirmektedir. Bu halde eski başkanvekilinin de görev süresinin dolduğu gerekçesiyle yapılan itirazlarla karşılaşmaktadır.²⁶

3.2. Görevleri ve Yetkileri

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın görevleri; Anayasa, İçtüzük ve yasalarla belirlenmiştir. Bu düzenlemelere göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın birinci görevi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Meclis dışında temsil etmektir. Meclis Başkanı'nın ikinci en önemli görevi ise yasama sürecinin en önemli halkası olan Genel Kurul görüşmelerinin Anayasa, İçtüzük ve teamüllere uygun olarak yürütülmesidir. Genel Kurul görüşmelerinin bu esaslara uygun olarak yürütülmesi, Divan üyeleri olarak öncelikle Meclis Başkanı'nın ve O'nun adına bu görevleri yerine getiren Başkanvekillerinin sorumluluğunda bulunmaktadır.

Anayasa'nın 106. maddesinde belirtilen durumlarda Cumhurbaşkanlığına vekillik etmek de, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın görevleri arasında bulunmaktadır. Buna göre; Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde Cumhurbaşkanlığı'nın görevine dönmesine kadar, ölüm, çekilme veya başka bir sebeple

²⁵ TBMM Başkanı'nın seçimi ve bu konudaki Anayasa Mahkemesi kararları hakkında bir inceleme için bkz. Dipnot 6.

²⁶ Bu konudaki tartışmalar için bkz. Rauf Bozkurt, Şeref İba, 100 Soruda Parlamento: Türk Parlamento Hukukuna Giriş, Nobel Yayınevi, Ankara, 2004, s. 96. Eski Dahili Nizamname'de Başkan her toplantı yılı için seçildiğinden toplantı yılının başlangıcında daimi reis seçilinceye kadar eski başkanvekillerinden en yaşlınının geçici olarak Başkanlık görevini yerine getireceği hükmü yer almaktadır. Dahili Nizamnamenin ilgili hükmü için bkz. Servet Armağan, Memleketimizde İçtüzükler, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1972, s. 222.

Cumhurbaşkanlığı makamının boşalması halinde de yenisi seçilinceye kadar, Meclis Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik etmekte ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanmaktadır.²⁷

Meclisin tatilde olması veya aravermesi sırasında Meclis Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni olağanüstü toplantıya çağırabilme yetkisine sahip bulunmaktadır. Başkan bu yetkisini ya doğrudan kendisi kullanmakta veya en az milletvekillerinin beşte birinin (110) yazılı istemi üzerine, en geç yedi gün içerisinde Meclisi olağanüstü toplantıya çağırabilmektedir.²⁸

Anayasa'nın 114. maddesi Meclis Başkanı'na, Anayasa'nın 116. maddesinde öngörülen biçimde seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi durumunda, geçici bakanlar kurulu'nun oluşumuna ilişkin bir görev yüklemektedir. Buna göre Meclis Başkanı, 116. maddedeki şekilde seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen siyasi partilerin verecekleri temsilci sayısını, Başkanlık Divanı'nın oluşumundaki gibi tespit ederek geçici bakanlar kurulunu kurmakla görevlendirilen başbakana iletmekle görevlidir.²⁹

Meclis Başkanı'nın görevleri ve yetkilerini İhtüzüğün 14. maddesi çerçevesinde, genel olarak aşağıdaki biçimde saymak mümkündür:

- Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni Meclis dışında temsil etmek.
- Genel Kurul görüşmelerini yönetmek.
- Meclis Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu'na başkanlık etmek.

²⁷ Bu görev ilk kez 1924 Anayasası'nda (md. 33) yer almış, 1961 Anayasası döneminde ise görev Cumhuriyet Senatosu başkanına verilmiştir. 1982 Anayasası bu görevi yeniden TBMM Başkanına vermiştir. M. Soysal bu görevi formalite olarak nitelemektedir. Bkz. Mümtaz Soysal, "Türk Parlamentolarında Meclis Başkanlarının Durumu", AÜSBFD, C. 13, S. 4, 1957, s. 80; Bu yaklaşım Cumhurbaşkanlığı'nın görevinden geçici olarak ayrıldığı hallerde bir protokol görevi olarak nitelenebilir. Ancak vekil dahi olsa gerektiğinde Cumhurbaşkanlığı'na ait yetkileri kullanabilmesi söz konusu olabileceği için bunu bir formalite olarak nitelemek kanaatimizce haklı görülemez. Cumhurbaşkanlığı makamının boşalmış olması durumunda ise, yenisi seçilinceye kadar her durumda Meclis Başkanı'nın bu görevi bizzat yerine getirmesi söz konusu olacağından bir protokol görevi olarak bakılamaz.

²⁸ 17. yasama döneminde yeterli sayıda milletvekilinin yapmış olduğu olağanüstü toplantı çağırısı başvurusu, TBMM Başkanı tarafından, seçimlerle ilgili işlemlerin başlatılmış olduğu ve çağrı gerekçesinin Başkanlıkça paylaşılmadığı gerekçesiyle yerine getirilmemiştir. 20. yasama döneminde de benzer bir durumda, Başkanlık makamının konu hakkındaki yetkisinin tespiti için E. Teziç ve E. Özbudun'dan görüş alınmış, her iki bilimsel görüşte Anayasa ve İhtüzük'te öngörülen şartlar gerçekleştiği takdirde Başkan'ın Meclisi toplantıya çağırarakla yükümlü olduğu şeklinde olmuştur.

²⁹ Şeref İba, (2006), s. 157-158.

- Komisyonların ilk oluşumunda komisyonları toplantıya çağırmak, siyasi parti gruplarının istemi üzerine veya gerekli görmesi durumunda Danışma Kurulu'nu toplantıya çağırmak.
- Komisyonları denetlemek, işlerde birikme olması halinde uyarmak ve durumu Genel Kurulun bilgisine sunmak.
- Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak, Meclis'in idari ve mali işleri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetlemek.
- Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu aracılığıyla Meclisi ve çalışmalarını tanıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak.

Başkanın yukarıda sayılan görevlerini gruplandırmak gerekirse; birinci grubu Mecliste bulunan çeşitli kurullara başkanlık etmek oluşturmaktadır. Başkan bu görevlerini; Genel Kurula, Başkanlık Divanı'na ve Danışma Kurulu'na başkanlık ederek yerine getirmektedir.³⁰ Bu görevlerin yerine getirilmesinde Başkanın en önemli yardımcıları Başkanvekilleri olmaktadır. Başkanvekilleri, Başkan tarafından yapılan görevlendirmeye göre Genel Kurul oturumlarına başkanlık etmektedirler.³¹ Başkanın kendisi tarafından uygun görülmesi durumunda ise bu görev, bizzat Meclis Başkanı tarafından yerine getirilmektedir. Başkanın görevleri arasında ikinci grubu, komisyonlara ilişkin görevleri oluşturmaktadır. Bu görevler daha çok komisyonların işleyişine ve denetimine ilişkindir.³² Başkanın üçüncü grupta yer alan görevleri ise Başkanlık Divanı'nın almış olduğu kararları uygulamak ve Meclisin diğer yönetsel işlerini yürütmek olarak görülmektedir.

Başkanlığın görevleri bazı durumlarda tartışılabilmektedir. Cumhurbaşkanına vekalet durumunda, bu görevin Meclis Başkanlığı ile ne ölçüde bağdaşacağı tartışmaya açık bir konudur ve bu konudaki tartışmalar, Meclis uygulamalarına da yansımıştır. Örneğin 17. yasama döneminde, Meclis Başkanı Necmettin Karaduman'ın, Cumhurbaşkanı'na vekalet ettiği bir sırada, aynı zamanda Genel Kurulu yönetmesi tartışmalara neden olmuştur. Bunun üzerine Başkan usul

³⁰ Genel Kurula başkanlık etmek Başkan tarafından yapılan görevlendirmeye uygun olarak yapılmaktadır. Başkanlık Divanı ve Danışma Kuruluna Başkanlık etmek ise Başkanın asli görevidir. Başkanvekilleri bu görevleri ancak Başkanlığa vekalet ettikleri durumda yerine getirebilirler.

³¹ Şeref İba, 19 ve 20. yasama dönemleri için yaptığı değerlendirmede TBMM Başkanı'nın Genel Kurula Başkanlık ettiği birleşimlerin toplam birleşimler içerisinde yüzde dördlük bir orana karşılık geldiğini tespit etmektedir. Bkz. Şeref İba, (2001), s. 202-203.

³² Başkanın komisyonlar üzerindeki denetim yetkisi, Anayasa ve İçtüzüğü'nün ilk halinde öngörülmemiş bir yetkidir. 1996 yılında 424 nolu Kararla İçtüzük içerisine dahil edilmiştir. Başkan bu yetkisine dayanarak, komisyon başkanını uyurabilir ve bu konuda Genel Kurulu bilgilendirebilir.

hakkında görüşme açmış, görüşmeler sonucunda Başkanın bu konudaki tutumu kabul edilmiştir. Yapılan itirazlar üzerine Başkan bu tutumunu devam ettirmemiş ve Genel Kurula başkanlık etmekten vazgeçmiştir.³³

3.3. Tarafsızlığı

Meclis Başkanı ve Başkanlık Divanı'nın en büyük sorumluluğu, görevlerini tam bir tarafsızlık içerisinde yerine getirmeleridir. Genel Kurulda iktidar ve muhalefetin söz hakkının gereği gibi kullanılması, ancak adil ve tarafsız bir Divan yönetimi ile mümkündür. Bu tarafsızlığı sağlamak için Anayasa ve İçtüzük'te, Meclis Başkanı'nun seçimi ve Divanın oluşumu konularında bazı özel düzenlemelere yer verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında belirtildiği gibi, Başkanlık Divanı'nda, herhangi bir partinin mutlak söz sahibi olması değil, Divanın tarafsızlık içinde çalışması ve tarafsızlığını koruyabilecek bir bünyede olması kuralı geçerlidir.³⁴

Meclis Başkanı ve Başkanlık Divanı'nın tarafsızlığı konusundaki en net düzenleme, Anayasa'nın 94. maddesinin son fıkrasında yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre; Meclis Başkanı ve başkanvekilleri, üyesi buldukları siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar. Başkan ve oturumu yöneten başkanvekili oy kullanamazlar.³⁵ Anayasa Mahkemesi'nin bu konularda vermiş olduğu örnek kararlar da bulunmaktadır. Bunlar, 1982 Anayasası öncesi uygulamalara ilişkin olmakla birlikte bugüne de ışık tutmaktadır.³⁶

Başkanın ve Başkanvekillerinin tarafsız olması, onların diğer milletvekilleri gibi kanun teklif etmek haklarını kısıtlamamaktadır. Ayrıca, Başkanvekillerinin

³³ Bu konularla ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, E. Teziç'den, 18.10.1990 ve 23.3.1991 tarihlerinde iki ayrı hukuki görüş almıştır. Alınan her iki bilimsel görüşte de özetle, bu iki görevin yasama ve yürütme organlarının doruk noktalarını oluşturduğu ve kuvvetler ayrılığı gerekçe gösterilerek, geçici de olsa aynı kişide birleşemeyeceği görüşlerine yer verilmiştir.

³⁴ Ömer İzgi, Zafer Gören, a.g.e., s. 914. (Anayasa Mahkemesinin 27.2.1968 gün ve E.1976/6, K.1968/9 sayılı Kararı)

³⁵ M. Soysal, Meclis Başkanı'nın tarafsızlığı konusunda, İngiliz Avam Kamarası Başkanı'nın durumunu örnek vermektedir. İngiltere uygulamasına göre; Meclis Başkanı (Speaker) seçilen milletvekili, partilerin üstünde bir şahsiyet durumuna gelmektedir ve kendisine partisinin politikaları hakkında fikir sorulmadığı gibi, bir kez başkan seçilen kişinin bundan sonraki seçimlerde de yeniden milletvekili seçilebilmesi kolaylaştırılmaktadır. M. Soysal, bu şekildeki düzenlemelerin başkanı daha tarafsız olmaya sevkettiğine işaret etmektedir. Bkz., Mümtaz Soysal, a.g.e., s. 82.

³⁶ Söz konusu kararlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Erdoğan Teziç, a.g.e., s. 86-88.

tarafsızlığı konusu da yalnızca yukarıdaki anayasal çerçeve ile sınırlıdır. Başkanvekilleri, Genel Kurula başkanlık etmedikleri durumlarda yasama faaliyetlerine katılabilmekte, gündem dışı konuşma yapabilmektedirler. Genel Kurula başkanlık etmeleri durumunda ise aynı Başkan gibi tarafsız olmak durumundadırlar.³⁷

4. Başkanlık Divanı'nın Meclis Başkanı Dışındaki Üyeleri

Başkanlık Divanı, bütün üyeleriyle birlikte bir heyet oluşturmaktadır. Bu Heyetin, Meclis Başkanı ile birlikte diğer üyelerinin de Türkiye Büyük Millet Meclisi örgütü içerisinde siyasi bir konumu, görevleri ve sorumlulukları vardır. Başkanlık Divanı içerisinde Başkanın konumu, görevleri nedeniyle özel olmakla birlikte, siyasi anlamda bütün görevler birbirine eşit konumda bulunmaktadır. Başkanlık Divanı'nın üyeliklerinde, Anayasa ile izin verilen görevler bakımından sayısal bir değişiklik yapılması mümkündür. Ancak, Divan'da sayılan bu görevler arasına yeni bir unvan eklemek, ancak Anayasa'nın değiştirilmesi durumunda mümkün bulunmaktadır.

4.1. Başkanvekilleri

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı'nda dört başkanvekili görev yapmaktadır. Başkanvekilliklerinin sayısı İçtüzük'le sabittir. Yine İçtüzük gereği bu dört başkanvekilliği, siyasi parti grupları arasında güçleri oranında dağıtılmaktadır. Buna göre Başkanvekilliklerinin öncelikle iki adedi, Meclisin üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip siyasi parti grubuna verilmekte, kalan iki üyelik ise oranı en yüksek olan parti grubundan başlanarak sıra ile dağıtılmaktadır.³⁹ Üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip parti grubu bulunmaması durumunda ise oranı en yüksek olandan başlanarak sıra ile dağıtım yapılmaktadır.

Başkanlık Divanı'nın bir üyesi olarak başkanvekilliklerinin görevi; başkana vekalet etmek, başkanın yerine Genel Kurul görüşmelerini yönetmek ve

³⁷ Şeref İba, (2006), s. 159.

³⁸ 1963 tarihli Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü Başkanlık Divanı görevleri arasında değer bakımından bir puanlama öngörürken, 1973 tarihli Millet Meclisi İçtüzüğü (bugün uygulanan) böyle bir düzenleme öngörmemiş her görevi eşit kabul etmiştir. Bkz. Fahri Bakırcı, a.g.e., s. 278.

³⁹ Buradaki dağıtım uygulamada öncelikle iki üyelik üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip parti grubuna verildikten sonra, oranı en yüksek olandan başlarken ilk iki üyeliği alan Gruptan başlanarak dağıtılmaktadır. Halbuki buradaki amaç aynı Plan ve Bütçe Komisyonu üyeliklerindeki gibi düşünülmelidir. Yani önce belli bir sayı garanti edilmeli (iki üyelik salt çoğunluğa ait olacak) diğerleri ona göre sonra gelen en yüksek orandan başlanarak dağıtılmalıdır. Bu Anayasa ve İçtüzüğün öngördüğü temsil ilkesine daha uygun olacaktır.

yönettikleri görüşmelerle ilgili olarak tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini gözetmektir. Başkanvekillerinin hangi oturumlara başkanlık edeceği ise başkan tarafından belirlenen sıraya göre olmaktadır.

Genel kurul görüşmelerinin yönetilmesi görevi, İçtüzüğün 14. maddesinde Meclis Başkanı'nın görevleri arasında sayılmıştır. Bu görevin başkanvekilleri tarafından yerine getirilmesi Başkan adına olmaktadır. M. Soysal, Genel Kurul oturumlarına Başkanın yerine genellikle başkanvekilleri tarafından başkanlık edilmesini, tarafsızlık ilkesi açısından olumsuz bir yaklaşımla değerlendirmektedir.⁴⁰ Uygulamada Meclis Başkanları, genellikle yasama yılının açılış ve kapanışları ile törensel günlerde ya da bütçe görüşmeleri gibi önemli gündem konularının görüşülmesinde Genel Kurula başkanlık etmektedirler. Bozkurt ve İba, 19. Yasama Dönemine ilişkin olarak yaptıkları bir değerlendirmede 550 birleşimden sadece 24'ünde Başkanın oturumları yönettiğini, geri kalan kısmında başkanvekillerinin bu görevi yerine getirdiğini belirtmektedir.⁴¹

4.2. İdare Amirleri

İçtüzük, idare amirlerini sükun ve düzenin korunması, Genel Kurul görüşmelerinin açıklık ve serbestliğinin sağlanması ve gerektiğinde emniyet kuvvetlerinin kullanılması bakımından Meclis Başkanlığı'nın yürütme vasıtaları olarak nitelemektedir. Bu açıdan idare amirleri, söz konusu görevlerin yerine getirilmesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'nın yardımcısı durumunda bulunmaktadırlar.

Meclisin idari ve mali işleri ile kolluk işlerini Başkanın talimatına uygun olarak yürütmek, törenleri idare etmek, Meclis giriş kartlarını dağıtmak, görüşmelerde sükunet ve düzenin korunması ve Meclis bütçesinin hazırlanmasını sağlamak idare amirlerinin görevlerini oluşturmaktadır. İdare amirleri, İçtüzük'le kendilerine verilen bu görevlerin yerine getirilmesinde ve yetkilerin kullanılmasında, ortak sorumluluk ilkesi çerçevesinde hareket etmektedirler. O nedenle idare amirlerinin, Meclisin tatil veya araverme kararı alması halinde bir nöbet dahilinde Ankara'da bulunmaları öngörülmüştür.

4.3. Katip Üyeler

Katip üyelerin görevi ise tutanakların tutulmasını denetlemek, Genel Kurulda evrak okumak, yoklamaları yapmak, oyları saymak, seçimlerin düzen

⁴⁰ Mümtaz Soysal, a.g.e., s. 53.

⁴¹ Rauf Bozkurt, Şeref İba, a.g.e., s. 137.

ve dürüstlük içinde geçmesini denetlemek, milletvekillerinin söz sıralarını kaydetmektir. Bu görevler açısından bakıldığında katip üyelerin görevinin, daha çok yasama faaliyetinin işleyişi ile ilgili olduğu görülmektedir. İdare amirleri daha çok yürütme işi ile meşgul olurken, katip üyeler, doğrudan yasama işlevinin yerine getirilmesine katılmaktadırlar.

5. Kurul Olarak Başkanlık Divanı'nın Görevleri ve Yetkileri

Başkanlık Divanı, hem fonksiyonel olarak yasama görevlerinin yerine getirilmesinde, hem de yönetsel yapının işleyişinde önemli görevlere sahip bir organ durumundadır. Başkanlık Divanı bu açıdan, yasama organının yönetsel işlerini yerine getiren bir organ olarak da nitelenmektedir. İttüyük, heyet olarak Divanın görevlerini 13. maddesinde belirlemiştir. Bu görevler, daha çok yasama fonksiyonunun yerine getirilmesi ile ilgilidir.

Kurul olarak Başkanlık Divanı'nın öncelikli görevlerinden birisi, Genel Kurul'daki oylamalarda ve seçimlerde yanlışlık olduğu iddialarını incelemektir.⁴² Birleşim sırasında bir oylama veya seçimde yanlışlık olduğunun ileri sürülmesi durumunda, oturumu yöneten Başkanın öncelikle "usul görüşmesi" açarak ya da gerekirse oya başvurarak bu yanlışlığı düzeltmesi mümkündür. Ancak, oylamadaki yanlışlığın birleşimden sonra anlaşılması halinde ise Başkanlık Divanı'nın, Meclis Başkanı tarafından toplanması ve bu konuda takip edilecek yolun kararlaştırılması gerekmektedir.

Başkanlık Divanı yukarıda belirtilen görevlerinden başka, Meclis Başkanı'nın kendi görevlerinin yerine getirilmesi bakımından Divan'dan görüş istemesi durumunda, Kurul olarak görüşünü Meclis Başkanı'na bildirmektedir. Bu durum, Başkan tarafından yerine getirilmesi gereken pek çok konuda Başkanlık Divanı'nı işin içerisine dahil etmektedir. Sonuç olarak Başkanlık Divanı, Meclis'in dış ilişkilerinin düzenlenmesinden, milletvekilleri ve Meclis personeli ile ilgili idari kararların alınmasına kadar pek çok konuda görev yapmaktadır. (Bkz. EK 2)

Başkanlık Divanı, bu şekilde Anayasa ve İttüyük'le kendisine verilen görevlerini yerine getirirken çok çeşitli kararlar almaktadır. Bu kararlar, parlamento örgütü ve işleyişi açısından birer hukuksal kaynak durumundadır. Başkanlık

⁴² Bu konuda örnek bir uygulama için bkz. Başkanlık Divanı'nın 1992 Mali Yılı Bütçe görüşmeleri sırasında yapılan bir oylamaya ilişkin olarak almış olduğu 23 Mart 1992 günlü ve 17 sayılı Kararı ve Anayasa Mahkemesi'nin 17.9.1992 tarih ve E.1992/26, K.1992/48 sayılı Kararı.

Divanı kararlarını, parlamento hukuku açısından incelediğimizde iki yönlü olarak ortaya çıktıkları görülmektedir. Bunlardan birincisi Divanın yönetsel nitelikteki kararlarıdır. Bu şekildeki kararlar, daha çok Meclisin yönetsel yapısına ve O'nun işleyişine ilişkindir. İkinci grup kararlar ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin siyasal örgütü ile ilgili olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin iç hukukunu, hem siyasal örgüt bakımından hem de yasama ve denetim faaliyetleri bakımından doğrudan ilgilendirmektedir.⁴³

Başkanlık Divanı'nın, Meclisin iç yapısına ve işleyişine ilişkin kararlarının belli bir sınıflandırmaya tabi tutulması oldukça zordur. Bu kararların önemli bir kısmı, İçtüzüğün uygulanmasına ilişkin olup Anayasa, İçtüzük veya kanunların açıkça tanıdığı bir yetkiye dayanmaktadırlar. Bu kararlar, oylamalarda ve seçimlerde bir yanlışlık olduğunu incelemekten, istifa eden milletvekilinin istifasının gerçekliğini tespit etmeye, Kültür Sanat ve Yayın Kurulu'na üye seçimine, yurt dışında Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni temsil edecek heyetlerin belirlenmesindeki oranlara kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. İçtüzük ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararları ile Başkanlık Divanı kararlarından hangilerinin Resmi Gazete'de yayımlanacağını bir yönetmelikle belirleme yetkisini Başkanlık Divanı'na vermiş bulunmaktadır.⁴⁴

6. Sonuç

Başkanlık Divanı, hem fonksiyonel olarak yasama görevlerinin yerine getirilmesinde hem de yönetsel yapının işleyişinde son derece önemli görevlere ve yetkilere sahip bulunmaktadır. Başkanlık Makamı da, yalnızca bir temsili kurum değildir. Başkanlık Divanı ile birlikte yasama organının hem siyasi hem yönetsel sorumluluğunu paylaşan bir Kurumdur. Başkanlık Divanı'nın kurumsal gelişiminin, bugünkü parlamento hukuku kaynaklarımız içerisinde ortaya konulması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kurumsallaşması açısından çok önemli katkılar sağlayacaktır.

Başkanlık Divanı ve Başkanlık Makamı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin siyasal kurumları içerisinde yönlendirici ve uygulayıcı kurumlar olarak, önlerine gelen siyasal sorunların çözümünde aldığı kararlar ve ortaya koyduğu uygulamalarla teamüller oluşturabilen kurumlardır. Bu açıdan kendileri de parlamento

⁴³ Erdoğan Teziç, a.g.e., s. 42.

⁴⁴ Resmi Gazetede Yayımlanacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararları; Meclisin Yaptığı Seçimlerin Sonuçları; Başkanlık Divanı Kararları Hakkında Yönetmelik, 1.10.1989 tarihli ve 20299 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

hukukumuzun gelişmesine kaynaklık etmektedirler. Anayasa ve İÇtüzük, bu kurumların siyasal yaşamımızdaki önemi nedeniyle görevlerini ve sorumluluklarını çok ayrıntılı bir biçimde düzenlemektedir.

Bu görevlerin yerine getirilmesi ve yetkilerin kullanılmasında Divanın tarafsızlığı çarpıcı biçimde öne çıkmaktadır. Temsili kurumlaştıran yapılar olarak siyasi parti gruplarının, Anayasa'daki temel ilkeye uygun olarak Meclis içi siyasal kurumlara katılabilmesi, tarafsız bir Divanın alacağı kararlarla mümkün olabilmektedir. Bu da demokratik gelişmemiz ve siyasal sistemimizin sağlıklı işleyebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı günümüzde, Anayasa ve İÇtüzük'teki düzenlenmesiyle, bu konudaki Anayasa Mahkemesi Kararları ve Meclis uygulamasındaki teamüllerle, yerleşik bir nitelik kazanma ve kurumsallaşma yolunda önemli ilerlemeler sağlamıştır.

Kaynakça

Kitap ve makaleler:

- ARMAĞAN, Servet, Memleketimizde İÇtüzükler, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1972.
- AYDOĞDU, Emine, Teşkilatı Esasiye'den Günümüze Anayasalar, Palme Yayıncılık, Ankara, 2005.
- BAKIRCI, Fahri, TBMM'nin Çalışma Yöntemi, İmge Kitabevi, Ankara, 2000.
- BOZ, Muhammet, Yasama Sürecinde Verimlilik: Türkiye Büyük Millet Meclisi Örneği, HÜSBE, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1990.
- BOZKURT, Rauf, İBA, Şeref, 100 Soruda Parlamento Hukukuna Giriş, Nobel Yayınevi, Ankara, 2004.
- ERDOĞAN, Mustafa, Anayasacılık Parlamentarizm Silahlı Kuvvetler, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993.
- EROĞUL, Cem, Anatüzeğe Giriş, İmaj Yayıncılık, 7. Bası, Ankara, 2004.
- EROĞUL, Cem, Türk Anayasa Düzeni'nde Cumhuriyet Senatosu'nun Yeri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1977.
- EZHERLİ, İhsan, Türkiye Büyük Millet Meclisi, (1920/1998) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920), TBMM KSYK Yayını, 2. Baskı, Ankara, 1998.
- GÖZLER, Kemal, "İÇtüzük", <http://www.anayasa.gen.tr/ictuzuk-bilgi.htm> (Erişim Tarihi: 20.3.2006)
- İBA, Şeref, Türkiye'de Meclis Başkanlığı ve Başkanlık Divanı, Nobel Yayınevi, Ankara, 2001.

- İBA, Şeref, 100 Soruda: Anayasa ve Siyasal Kurumlar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006.
- İZGİ, Ömer, GÖREN, Zafer, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Yorumu, Cilt I-II, TBMM Basımevi, Ankara, 2002.
- ONAR, Erdal, "Dünyada parlamento kavramının doğuşu ve gelişimi ve bugünkü görünümü", Milli Egemenlik ve Demokrasi Kurultayı, TBMM KSYK Yayınları, No.77, 1995, s. 43-56.
- ÖZER, Attila, Gerekçeli ve 1961 Anayasası ile Mukayeseli 1982 Anayasası, Kamu-İş Yayını, Ankara, 1996 .
- ÖZHAN, Hacı Ali, "TBMM Başkanı Seçimi Üzerine Bir İnceleme", TBB Dergisi, S. 3, Ankara, 1999, s. 807-808.
- ÖZTÜRK, Kazım, Batı Ülkeleri Parlamentoları Kuruluş ve Çalışmaları (Araştırma Raporu-1974), TPB Yayını, 2000.
- SABUNCU, Yavuz, Anayasaya Giriş, 8. Bası, Ankara, 2002.
- SOYSAL, Mümtaz, "Türk Parlamentolarında Meclis Başkanlarının Durumu", AÜSBFD, Cilt 13, S. 4, 1957, s. 76-83.
- TEZİÇ, Erdoğan, Türk Parlamento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları, İstanbul, 1980.
- ÜREKLİ, Fatma, "Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'dan Sonra Parlamento Denemeleri", Sosyal Bilimler Dergisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayını, Sayı: 2, s. 340-352, <http://www.manas.kg/pdf/sbd-2-25.pdf> (Erişim Tarihi: 20.3.2006)

Diğer Kaynaklar:

TBMM Kanunlar Dergileri.

TBMM Tutanak Dergileri.

TBMM Arşivi Belgeleri.

Anayasa Mahkemesi Kararları.

EK 1-TBMM Başkanlarının Seçimi ve Görev Sürelerine İlişkin Tablo.

M. Kemal ATATÜRK (24.4.1920-29.10.1923)	120 üye katılmış 110 üyenin oyu ile seçilmiş. D.1 C.1 T.1 B.2
Ali Fethi OKYAR (1.11.1923-22.11.1924)	158 üye katılmış 151 üyenin oyu ile seçilmiş. D.2 C.3 T.1 B.46
Kazım ÖZALP (26.11.1924-1.3.1935)	190 üye katılmış 190 üyenin oyu ile seçilmiş D.2 C.10 T.2 B.12
Abdülhalik RENDA (1.3.1935-5.8.1946)	337 üyenin oyu ile seçilmiş D.5 C.1 T. Fev. B. 1
Kazım KARABEKİR (5.8.1946-26.1.1948)	379 üyenin oyu ile seçilmiş D.8 C.1 T. Olg. B.1
Ali Fuat CEBESÖY (30.1.1948-1.11.1948)	290 üye katılmış 285 üyenin oyu ile seçilmiş. D.8 C.9 T.2 B.36
Şükrü SARAÇOĞLU (1.11.1948-22.5.1950)	308 üye katılmış 303 üyenin oyu ile seçilmiş. D.8 C.13 T.3 B.1
Refik KORALTAN (22.5.1950-27.5.1960)	387 üye katılmış 385 üyenin oyu ile seçilmiş D.9 C.1 T.Olg. B.1
Fuad SİRMEN (Rize) (1.11.1961-5.11.1963)	9. tur 348 üye katılmış 227 üyenin oyu ile seçilmiş D.1 C.1 T.1 B.4
Fuad SİRMEN (Rize) (5.11.1963-22.10.1965)	14. tur 323 üye katılmış 270 üyenin oyu ile seçilmiş B.4
Ferruh BOZBEYLİ (İstanbul) (22.10.1965-1.11.1967)	2. tur 394 üye katılmış 354 oyla seçilmiş D.2 C.1 T.1 B.1
Ferruh BOZBEYLİ (İstanbul) (1.11.1967-22.10.1969)	3. tur 388 üye katılmış 244 oyla seçilmiş B.1
Ferruh BOZBEYLİ (İstanbul) (22.10.1969-1.11.1970) istifa etmiş.	1. tur 401 üye katılmış 340 oyla seçilmiş B.1
Sabit Osman AVCI (Artvin) (26.11.1970-2.11.1972)	36. tur 332 üye katılmış 269 üyenin oyu ile seçilmiş D.3 C.9 T.2 B.15
Sabit Osman AVCI (Artvin) (2.11.1972-24.10.1973)	4. tur 322 üye katılmış 238 üyenin oyu ile seçilmiş B.2
Kemal GÜVEN (Kars) (18.12.1973-24.12.1975)	27. tur 399 üye katılmış 312 üyenin oyu ile seçilmiş D.4 C.1 T.1 B.23
Kemal GÜVEN (Kars) (24.12.1975-13.6.1977)	48. tur 371 üye katılmış 280 üyenin oyu ile seçilmiş B.32
Cahit KARAKAŞ (Zonguldak) (17.11.1977-6.11.1979)	38. tur 389 üye katılmış 227 üyenin oyu ile seçilmiş D.5 C.1 T.1 B.69

EK 1-TBMM Başkanlarının Seçimi ve Görev Sürelerine İlişkin Tablo (devam).	
Cahit KARAKAŞ (Zonguldak) (6.11.1979-12.9.1980)	356 üye katılmış 320 üyenin oyu ile seçilmiş B.1
Necmettin KARADUMAN (Trabzon) (4.12.1983-12.9.1985)	2. tur 396 üye katılmış 292 oyla seçilmiş D.17 C.1 T.1 B.2 Oturum 1
Necmettin KARADUMAN (Trabzon) (12.9.1985-29.11.1987)	369 üye katılmış 216 oyla seçilmiş B.3
Yıldırım AKBULUT (Erzincan) (24.12.1987-11.9.1989)	3. tur 437 üye katılmış 281 oyla seçilmiş B.2
Yıldırım AKBULUT (Erzincan) (11.9.1989-9.11.1989 B:29) istifa etmiş ve aynı gün Başbakan olarak atanmış.	3. tur 431 üye katılmış 250 oyla seçilmiş B.2
İsmet Kaya ERDEM (İzmir) (21.11.1989-20.10.1991)	3. tur 386 üye katılmış 270 üyenin oyu ile seçilmiş D.18.C. 34 T.3 B.35
Hüsamettin CİNDORUK (Eskişehir) (16.11.1991-14.9.1993)	3. tur 413 üye katılmış 286 oyla seçilmiş D.19 C.34 T.1 B.3
Hüsamettin CİNDORUK (Eskişehir) (14.9.1993-1.10.1995) istifa etmiştir.	1. tur 419 üye katılmış 301 oyla seçilmiş B.2
İsmet SEZGİN (Aydın) (18.10.1995-25.1.1996)	4. tur 398 üye katılmış 230 oyla seçilmiş D.19 C.94 T.5 B.11
Mustafa KALEMLİ (Kütahya) (25.1.1996-16.10.1997)	4. tur 542 üye katılmış 343 oyla seçilmiş D.20 C.1 T.1 B.5
Hikmet ÇETİN (Diyarbakır) (16.10.1997-18.5.1999)	4. tur 521 üye katılmış 373 oyla seçilmiş D.20 C.34 T.3 B.4
Yıldırım AKBULUT (Ankara) (20.5.1999-30.9.2000)	4. tur 541 üye katılmış 332 oyla seçilmiş D.21 C.1 B.4
Ömer İZGİ (Konya) (18.10.2000-14.11.2002)	4. tur 533 üye katılmış 264 oyla seçilmiş D.21 Y.Y.3 B.4
Bülent ARINÇ (Manisa) (19.11.2002-7.10.2004)	1. tur 546 üye katılmış 369 oyla seçilmiş D.22 Y.Y. 1 B.2
Bülent ARINÇ (Manisa) (7.10.2004-Devam)	3. tur 478 üye katılmış 381 oyla seçilmiş D.22 Y.Y. 3 B.3

EK 2-Başkanlık Divanı'nın Görevlerine İlişkin Tablo.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddialarını incelemek. (İçt. madde: 13/2)
Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilmesi bakımından gerekli görürse, görüş bildirmek. (İçt. madde: 13/3)
Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapmak isteyen komisyonların taleplerini karara bağlamak. (İçt. madde: 35/2)
Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek halleri kararlaştırmak. (İçt. madde: 53/son)
Görevlilerin kıyafetini tespit etmek. (İçt. madde: 56/son)
TBMM üyeliğinden istifa eden milletvekilinin istifasının geçerli olduğunu/istifa yazısının gerçekliğini tespit etmek. (An. Mad. 84/1, İçt. madde: 136/1)
Milletvekilliği ile bağdaşmayan hizmet veya görev kabulüne ilişkin iddiaları incelemek. (Anayasa Madde 82, İçtüzük Madde 137/1, 31.10.1984 tarihli ve 3069 sayılı kanun madde.7)
Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içerisinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin durumunun/devamsızlığının tespiti. (An. Mad. 84/2, İçt. Madde: 138/1)
Milletvekillerinin on günü aşan izin istemleri hakkında Genel Kurula teklifte bulunmak. (İçt. madde:151/son)
Milletvekillerinin Genel Kurul veya komisyon çalışmalarına katılmadığı günleri gösterir cetveli düzenlemek, cetvele yapılan itirazı incelemek ve sonucuna göre devamsızlık cetvelini yayımlamak (İçt. madde: 152)
Bir yasama yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi hakkında Genel Kurula teklifte bulunmak. (İçt. madde: 154)
Genel Kurulda tutulan tutanakların bastırılıp dağıtılmasından sonra milletvekillerince yapılan düzeltme başvurularını incelemek. (İçt. madde: 155/4,5)
TBMM çalışmalarını takip edecek basın ve yayın mensuplarına Başkanlıkça verilecek, özel giriş kartları ile ilgili esasları kararlaştırmak. (İçt. madde: 168/1)
Anayasaya, kanuna ve İçtüzüğe uygun olmak şartıyla TBMM'nin içişmelerine ait olmak üzere, düzenleyici kararlar almak. (İçt. madde: 171/2)
TBMM kitaplığından faydalanma şartlarına ilişkin yönetmeliği onaylamak. (İçt. madde: 173)
Milletvekilliğiyle ilgili belge ve işaretlerin nitelikleriyle nerelerde kullanılacağına ilişkin yönetmeliği yapmak, eski milletvekillerine verilecek kimlik cüzdanının şeklini tespit etmek. (İçt. madde: 175/2,3)
TBMM idare amirleri tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulan, TBMM Bütçe tasarısını incelemek ve son şeklini vermek. (İçt. madde: 176/1)
Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararları almak. (İçt. madde:176/son)

EK 2-Başkanlık Divanı'nın Görevlerine İlişkin Tablo (devam).

Anayasa Komisyonunun, İçtüzükte gördüğü boşluk ve aksaklıklar ve bunların doldurulması ve düzeltilmesi için uygun gördüğü tedbirlere ilişkin Meclis Başkanlığına sunduğu rapor hakkında görüş bildirmek. (İçt. madde: 1)
Meclis kararları ile Meclisin yaptığı seçimlerin sonuçlarından ve Başkanlık Divanı kararlarından hangilerinin Resmî Gazetede yayımlanacağı hakkında yönetmelik hazırlamak. (İçt. madde: 182/son)
Dış ilişkilerde(dostluk grupları hariç) TBMM'ni temsil edecek heyet üyelerinin tespitine ilişkin sayı ve oranlara, siyasi parti grupları tarafından yapılacak itirazları kesin olarak karara bağlamak. (28.3.1990 tarihli ve 3620 sayılı kanunun 2 nci maddesinin (b) bendi)
Parlamentolararası birlik için Grup Tüzüğü hazırlamak. (28.3.1990 tarihli ve 3620 sayılı kanunun 5 inci maddesinin (b) bendi)
TBMM tarafından, yabancı parlamentolara yapılacak ziyaret davetlerini kararlaştırmak. (28.3.1990 tarihli ve 3620 sayılı kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrası)
Türkiye'nin dış politikasını ilgilendiren konularda; milli dava ve çıkarlarımızın gereği gibi tanıtımı ve destek sağlanması amacıyla yabancı ülke parlamenterleri ile temaslar yapılması ve fikir oluşturulması için TBMM'nden bir heyet gönderilmesine Dışişleri Bakanlığının gerek görmesi halinde, konu hakkında görüş ve öneri bildirmek. (28.3.1990 tarihli ve 3620 sayılı kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrası)
TBMM'den milletlerarası toplantılara katılacak olan milletvekillerinin Genel Kurulun bilgisine sunulmadan önce, yabancı dil bilgisine ilişkin bilgi ve belgeler üzerinde inceleme ve tespitler yapmak. (28.3.1990 tarihli ve 3620 sayılı kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrası)
TBMM binalarının milletlerarası toplantılar için kullanılmasına, izin verme yetkisi. (28.3.1990 tarihli ve 3620 sayılı kanunun 15 inci maddesi)
Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Teşkilat Kanununa bağlı cetvellerde belirtilen kadro sayısı ile sınırlı kalmak şartıyla, yılda bir defa kadro derecelerinde gerekli değişikliği yapmak. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun 6 nci maddesinin birinci fıkrası)
Çeşitli kanunlarda Bakanlar Kurulu kararına lüzum gösterilen hususlardan, TBMM Genel Sekreterliği ile ilgili olanları, alacağı kararlarla yürütmek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun 6 nci maddesinin ikinci fıkrası)
İçişleri Bakanlığınca tahsis edilen Emniyet birliğinin kadrosundaki görevli emniyet personeline verilecek ek ödeme ve sosyal yardımları, TBMM'ndeki emsali kadro personeline tatbik edilen esaslara göre tespit etmek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası)
Komisyonlarda görevli raportörlerden sözleşmeli olarak istihdam edilenlere verilecek ücret ve sair hakları genel uygulama çerçevesinde kararlaştırmak. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun 11 inci maddesi)
Emniyet ve diğer kolluk hizmetleri için tahsis edilen kuvvetlerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tarafından kullanılıma ve idame esaslarına ilişkin hususlar hakkında, Genelkurmay Başkanlığı ve İçişleri Bakanlığının görüşleri alınarak TBMM Başkanlığınca hazırlanacak yönetmelik hakkında görüş bildirmek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun 16 nci maddesinin birinci fıkrası)
Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Teşkilat Kanununa göre hazırlanacak yönetmelikler hakkında görüş bildirmek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun 16 nci maddesinin ikinci fıkrası)
Gerekli hallerde TBMM'nin yasama faaliyetleri ile ilgili özel bilgi ve ihtisas gerektiren konularda, kadro aranmaksızın ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı kalmaksızın çalıştırılacak sözleşmeli personelin, sözleşme usul ve esasları ile ücret miktarını, Başbakanlık Merkez Teşkilatında uygulanan esaslarla paralellik sağlanacak şekilde tespit etmek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun ek 1 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası)

EK 2-Başkanlık Divanı'nın Görevlerine İlişkin Tablo (devam).

<p>TBMM Teşkilatında çalışan personelden hangi görevleri yapanlara ne miktarda özel hizmet tazminatı ödeneceğini tespit etmek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrası)</p>
<p>2919 sayılı Kanuna, 21.12.1989 tarihli ve 3594 sayılı kanunun 2 nci maddesiyle eklenen kadroların , hizmet gereklerine göre sınıf, unvan ve derecelerinin tespitini yapmak. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun geçici 8 inci maddesi)</p>
<p>21.12.1989 tarihli ve 3594 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihte TBMM'nde görev yapmakta olanlardan; uzman veya uzman yardımcılığı kadrolarına Başkanlıkça atanacaklara ilişkin esasları belirlemek. (13.10.1983 tarihli ve 2919 sayılı kanunun geçici 9 uncu maddesi)</p>
<p>TBMM Genel Sekreterliği Teşkilatı memurlarının kadro, unvan, derece, ek gösterge, makam tazminatı ve benzeri mali hakları ile intibak ve diğer özlük haklarının tespit ve kullanılması ile ilgili yetkileri kullanmak. (657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin (F) bendinin birinci fıkrası)</p>
<p>Milletvekillerine, Yasama Organı eski üyelerine, dışarıdan atandıkları Bakanlık görevi sona erenlere; bunların eşlerine, bakmakla yükümlü oldukları çocukları ile ana ve babalarına, ölenlerin dul ve yetimlerinin, tedavi yardımı yapılmasına dair yönetmeliğin 21'inci maddesi gereğince, alacakları gözlük, çerçeve bedellerini her mali yılbaşında tespit etmek.</p>
<p>Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan ve TBMM Başkanlık Divanı üyeleri dışında, milli saraylarda geceleme ve ikamete karar vermek. (Milli Saraylar Emniyet ve Muhafaza Yönetmeliği Madde 38)</p>
<p>Arşiv değeri olan TBMM Televizyonu yayınlarının saklanma süresine, Yayın Danışma Kurulunun önerisi üzerine karar vermek. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyon Hizmetleri Yönetmeliği Madde 12)</p>
<p>TBMM Televizyonunun yayınlarını, yayından önce denetlemek. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyon Hizmetleri Yönetmeliği Madde 14)</p>
<p>Türkiye Büyük Millet Meclisi personeline verilecek yiyecek yardımını mali yılbaşında tespit etmek. (Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı Memurları Yiyecek Yardımı Yönetmeliği mad. 1)</p>
<p>TBMM Vakfının amaçlarının gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde görüş bildirmek.(*) (TBMM Vakıf Resmî Senedi Madde 9)</p>
<p>Millet Meclisine bağlı eski eser ve anıtların bakım, onarım, restorasyon ve ikmal hizmetleri için Millet Meclisi Başkanlığı tarafından hazırlanan master planları onamak. (Millet Meclisi Eski Eserler ve Anıtların Restorasyonu Esasları Madde.7)</p>
<p>Milli saraylardan resmi bir daireye eşya verilebilmesi, lüzumsuz ve hurda eşyanın satılabilmesine karar vermek. (Milli Saraylar Ayniyat Talimatnamesi madde 11)</p>
<p>Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği daire mutemetlerine verilecek avans tutarının tespit edilmesi. (1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu Madde 83/A-f/a)</p>
<p>TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulunda, TBMM Başkanlık Divanını temsil edecek üyeleri seçmek. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yönetmeliği Madde 5/b)</p>
<p>TBMM Yayın Danışma Kurulunda Başkanlık Divanını temsil edecek üyeleri belirlemek. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Televizyon Hizmetleri Yönetmeliği Madde 16)</p>

(*) TBMM Vakfının tüzel kişiliği sona erdiğinden Başkanlık Divanı'nın artık, böyle bir görevi bulunmamaktadır.